

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 11 sierpnia 2017 r.

Pozycja 154

POSTANOWIENIE

z dnia 17 maja 2017 r.

Sygn. akt Ts 256/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej D.P. w sprawie zgodności:

art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1138, ze zm.) z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 grudnia 2016 r. (data nadania) D.P. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1138, ze zm.; dalej: ustawa o komornikach sądowych) z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. Skarżąca zawarła 17 maja 2007 r. umowę kredytu hipotecznego. Zgodnie z umową skarżącej udzielony został kredyt w wysokości 429 932,30 zł indeksowany kursem franka szwajcarskiego. Kredyt ten został zabezpieczony hipoteką kaucyjną na nieruchomości będącej lokalem mieszkalnym. 10 lutego 2012 r. bank wypowiedział skarżącej umowę i wystawił 12 lipca 2012 r. bankowy tytuł egzekucyjny, który został opatrzony klauzulą wykonalności w dniu 14 maja 2013 r. do wysokości 859 864 zł na podstawie postanowienia Referendarza Sądowego w Sądzie Rejonowym w W. (dalej: Sąd Rejonowy w W.) z maja 2013 r. Dnia 18 września 2015 r. doręczono skarżącej bankowy tytuł egzekucyjny wraz z zawiadomieniem o wszczęciu egzekucji. Złożyła ona skargę na postanowienie z maja 2013 r., które Sąd Rejonowy w W. oddalił postanowieniem z grudnia 2015 r. Dnia 30 grudnia 2015 r. bank dokonał cesji swoich wierzytelności na niestandardyzowany sekurytyzacyjny fundusz inwestycyjny zamknięty. W związku z cesją zbywca (bank, dotychczasowy wierzyciel) złożył u komornika wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Postanowieniem z maja 2016 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w W. umorzył postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela. Jednocześnie komornik ustalił koszty postępowania egzekucyjnego w wysokości 34 086,20 zł powiększone o podatek VAT w stawce 23%, tj. 7 839,83 zł, co dało łączną

kwotę 41 926,03 zł. Na to postanowienie skarżąca złożyła skargę wraz z wnioskiem o obniżenie opłaty egzekucyjnej. Postanowieniem z sierpnia 2016 r., doręczonym skarżącej 16 września 2016 r., Sąd Rejonowy w W. częściowo uwzględnił skargę i zmienił postanowienie komornika w ten sposób, że kwota opłaty stosunkowej została wyznaczona w maksymalnej wysokości, lecz z zawarciem już w niej podatku VAT, tj. w kwocie 34 086,20 zł, a w pozostałym zakresie skargę oddalił.

Skarżąca podnosi, że art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych „pozwala na obciążenie dłużnika opłatą egzekucyjną w wysokości oderwanej od rzeczywistych kosztów egzekucji, co stoi w sprzeczności z zasadą przyzwoitej legislacji wynikającą z art. 2 Konstytucji”, a ponadto „różnicuje sytuację dłużników co do wysokości opłat od nich pobieranych w zależności od tego, czy wierzyciel dokonał cesji wierzytelności w toku egzekucji, co stoi w sprzeczności z zasadą równości wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji”.

W uzasadnieniu skargi skarżąca zawarła wniosek o wstrzymanie wykonalności postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. z maja 2016 r. w zakresie określenia wysokości opłaty egzekucyjnej na podstawie zaskarżonych przepisów. Jak podkreśliła, „dochodzenie (...) przez komornika zapłaty kwoty ponad 34 tys. zł tytułem kosztów postępowania egzekucyjnego wiąże się z ponoszeniem przez skarżącą dużego uszczerbku majątkowego i niemożności prowadzenia normalnego życia zawodowego. Komornik dokonał bowiem zajęcia rachunków bankowych oraz należności z tytułu wynagrodzenia skarżącej, a także podejmuje inne kroki, które znacząco negatywnie wpływają na życie skarżącej”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK), tj. przed 3 stycznia 2017 r., stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., to do rozpoznania tej skargi właściwe są przepisy ustawy o TK.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

Zdaniem skarżącej art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji, ponieważ – po pierwsze – pozwala na obciążenie dłużnika opłatą egzekucyjną w wysokości oderwanej od rzeczywistych kosztów egzekucji, co stoi w sprzeczności z zasadą przyzwoitej legislacji, a – po drugie – różnicuje sytuację dłużników co do wysokości opłat od nich pobieranych w zależności od tego, czy wierzyciel dokonał cesji wierzytelności w toku egzekucji, co jest sprzeczne z zasadą równości.

Trybunał zwraca uwagę na to, że skarżąca kwestionuje art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2013 r. 1513) i obowiązującym do wejścia w życie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1311, ze zm.; dalej: ustawa z 2015 r.), tj. obowiązującym od 26 grudnia 2013 r. do 8 września

2016 r. Ustawa z 2015 r. nie zawiera normy intertemporalnej dotyczącej zmienionego brzmienia art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych. Zastosowanie przez analogię wzorcowej normy intertemporalnej dla procedury cywilnej wyrażonej w art. XV § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 297, ze zm.) prowadzi do wniosku, że również do postępowań egzekucyjnych wszczętych przed 8 września 2016 r. stosuje się art. 49 ust. 2 w brzmieniu obowiązującym po 7 września 2016 r. Oznacza to, że skarżąca kwestionuje przepis (w brzmieniu obowiązującym przed 8 września 2016 r.), który utracił moc obowiązującą, lecz jego kontrola może być konieczna dla ochrony konstytucyjnych wolności lub praw skarżącej (art. 59 ust. 3 ustawy o TK).

W świetle art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych (w brzmieniu obowiązującym przed 8 września 2016 r.): „W sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art. 823 Kodeksu postępowania cywilnego komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak nie niższej niż 1/20 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednakże w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela zgłoszony przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 1/20 przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego”.

Trybunał podkreśla, że skarga powinna zawierać wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK). Jeśli skarżący opiera swoje zarzuty na naruszeniu takich przepisów ustawy zasadniczej, z których nie wynikają konstytucyjne prawa podmiotowe, lecz które są źródłem zasad o wymiarze ustrojowym, to takiej skardze – niespełniającej ustawowego wymagania – należy odmówić nadania dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK).

Trybunał przypomina, że ani art. 32 ust. 1 Konstytucji, statuujący zasadę równości, ani art. 2 Konstytucji, z którego skarżąca wywodzi „zasadę przyzwoitej legislacji”, nie mogą być – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału – samodzielnymi wzorcami kontroli w postępowaniu zainicjowanym wniesieniem skargi konstytucyjnej. Przepisy te nie wyrażają bowiem żadnego konkretnego prawa podmiotowego w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji i mogą być wzorcami kontroli jedynie w powiązaniu z innymi wolnościami i prawami określonymi w Konstytucji (zob. w szczególności wydane w pełnym składzie i nadal aktualne postanowienia TK z 23 stycznia 2002 r., Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60 oraz 24 października 2001 r., SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225).

Ponadto Trybunał zaznacza, że wyrażone w art. 32 Konstytucji prawo do równego traktowania, tj. „zasada równości”, do której nawiązuje skarżąca, ma charakter prawa „drugiego stopnia” („metaprawa”), tzn. przysługuje ono w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie w oderwaniu od nich – „samoistnie”. Jeżeli te normy lub działania nie mają odniesienia do konkretnych konstytucyjnych wolności lub praw, prawo do równego traktowania nie ma w pełni charakteru prawa konstytucyjnego, a to sprawia, że nie może ono być chronione za pomocą skargi konstytucyjnej (zob. przywołany wyżej wyrok TK z 24 października 2001 r., SK 10/01).

Trybunał stwierdza zatem, że skarga nie spełnia wymagania określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, co wobec jasnego brzmienia art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK uzasadnia odmowę nadania jej dalszego biegu.

Niezależnie od powyższego Trybunał wskazuje, że stosownie do art. 79 ust. 1 Konstytucji ochroną skargową objęty jest tylko ten, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone przez ustawę lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ

administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W konsekwencji ustawodawca uzależnia przyznanie ochrony skargowej od tego, czy skarżący wyczerpał drogę prawną i uzyskał ostateczne rozstrzygnięcie o swoich konstytucyjnych prawach (art. 77 ust. 1 ustawy o TK). Jeśli skarżący nie wyczerpał drogi prawnej, np. nie złożył przysługującego mu zwyczajnego środka zaskarżenia, to nie zasługuje na ochronę za pomocą skargi konstytucyjnej.

W sprawie, która przyczyniła się do zainicjowania postępowania skargowego, skarżąca kwestionowała postanowienie komornika sądowego ustalające koszty egzekucji, niewątpliwie wydane na podstawie zaskarżonego art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych. Sąd Rejonowy w W., rozpoznający skargę na to postanowienie, orzekł – wbrew temu, co zdaje się sugerować skarżąca – jako sąd pierwszej instancji (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2010 r., sygn. akt III CZP 28/10, OSNC z 2011 r., nr 1, poz. 10). Z tej też przyczyny skarżącej doręczono postanowienie (wydane na posiedzeniu niejawnym) wraz z uzasadnieniem (zob. art. 357 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego [Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.]). Skarżącej przysługiwało zatem zażalenie do właściwego sądu okręgowego – sądu drugiej instancji, z którego nie skorzystała.

Trybunał uznaje zatem brak wniesienia zażalenia za niewyczerpanie drogi prawnej przysługującej skarżącej, co również oznacza, że skarga nie spełniała wymagania określonego w art. 77 ust. 1 ustawy o TK i należało odmówić nadania jej dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK).

Trybunał ponownie zwraca uwagę na charakter skargi konstytucyjnej, która stosownie do art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej przysługuje tylko temu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone przez ustawę lub inny akt normatywny (a właściwie – normę prawną zrekonstruowaną na podstawie przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego). To oznacza, że ochrona skargowa nie obejmuje tego, kto własnym działaniem lub zaniechaniem doprowadził do uszczerbku w swoich konstytucyjnych wolnościach lub prawach.

Poza skargą na postanowienie komornika sądowego w przedmiocie ustalenia kosztów egzekucji skarżąca wystąpiła do tego samego sądu z wnioskiem (ewentualnym) o obniżenie opłaty egzekucyjnej. Sąd Rejonowy w Warszawie oddalił ten wniosek. Na to postanowienie skarżącej również przysługiwało zażalenie do właściwego sądu okręgowego – sądu drugiej instancji (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2013 r., sygn. akt III CZP 32/13, OSNC z 2014 r., nr 2, poz. 12). Co prawda zaskarżenie postanowienia w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej nie było niezbędne z perspektywy wyczerpania drogi prawnej, lecz w razie jego uwzględnienia mogłoby doprowadzić do maksymalnego obniżenia opłaty egzekucyjnej, a w konsekwencji zapewnić skarżącej wystarczającą ochronę jej konstytucyjnych praw.

Trybunał stwierdza zatem, że skarżąca nie skorzystała z dostępnych jej instrumentów, aby zapobiec naruszeniu swoich praw, co również – niezależnie od przedstawionych już przyczyn – pozbawia ją ochrony przewidzianej w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Wobec powyższego Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji, pozostawiając wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego bez rozpoznania.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżące przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.